

Атқарушылық іс жүргізуге қатысушылар өздеріне берілген барлық құқықтарды адал пайдалануға, сондай-ақ осы Заңның талаптарын сақтауға міндетті. Борышкер көрсетілген мән-жайлар туындаған кезден бастап жұмыс орнының, тұрғылықты жерінің және орналасқан жерінің өзгергені, сондай-ақ жаңа кірістер мен мүлік көздерінің пайда болғаны туралы сот орындаушысына үш жұмыс күні ішінде жазбаша хабарлауға міндетті.

Борышкер атқарушылық іс жүргізу аяқталғанға дейін айына бір рет, сондай-ақ шақыру бойынша сот орындаушысының алдына келуге міндетті. Борышкердің келмеуі Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес жауаптылыққа әкеліп соқтырады. Сол себепті атқарушылық өндірістегі белгіленген әр тарап Қазақстан Республикасының заңдарына сәйкес өз міндеттерін атқаруы шарт.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Конституциясы / 1995 жылы 30 тамызда республикалық референдумда қабылданды.
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/K950001000>
2. «Атқарушылық іс жүргізу және сот орындаушыларының мәртебесі туралы» Қазақстан Республикасының 2010 жылғы 2 сәуірдегі No 261-IV Заңы.
<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z100000261>
3. Мемлекет және құқық теориясы: Оқу құралы / Ред. ММ. Рассолова, В.О. Лучина, Б.С. Ебзеева. М., 2000. 255. 256 б. (Тараудың авторы А.И. Екимов)
4. Юков М.К. Атқарушылық іс жүргізуді реттейтін нормалардың өзін-өзі қамтамасыз етуі // Свердлов заң институтының ғылыми еңбектері. Свердловск, 1975. Шығарылым. 40. - Б.91.

Ғылыми жетекші – заң ғылымдарының кандидаты, доцент **Мухтарова С.М.**

АУЫЛ ШАРУАШЫЛЫҒЫ ҮШІН АРНАЛҒАН ЖЕРЛЕРГЕ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ

Н. Д. Жақсылық, Ж. А. Қызаева

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік мемлекеттік университеті

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер жер заңдарымен ауыл шаруашылығының мұқтажына арналған немесе осы мақсаттар үшін берілген жерлер ретінде айқындалады. Бұл жер жердің барлық санаттарының ішіндегі ең маңыздысы. Оның басты ерекшелігі – мұндағы жер азық-түлік пен мал азығын өндірудің негізгі құралы, сонымен қатар өнеркәсіп үшін шикізат көзі болып табылады.

Ауыл шаруашылығына пайдалану объектілері, яғни белгілі бір экономикалық негізде пайдаланылатын жерлер, егістік жерлері, жайылымдар, шалғындар, шабындықтар кіреді. Бұдан әрі, ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге, фермалар, қырдандар, кірме жолдар, жер бетінде өндірісті жүргізу үшін

қажет өзге де жерлер, аграрлық кәсіпорындар, фермерлік шаруашылықтар алып жатқан алаңдар кіреді.

Ауыл шаруашылық мақсаттары үшін пайдаланылатын жерлерді елді мекендердің , орман қоры жерлерінің құрамында бола алады. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің заңнамада белгілеген құқықтық режимінің мақсаты: ауыл шаруашылығы айналымынан осы ең құнды жерлерді шығаруға жол бермеу, сондай-ақ осы санаттағы жерлердің тиімділігін арттыру , құнарлығын сақтау және ұлғайту.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер ауыл шаруашылығы алқаптарын, ауыл шаруашылығын жүргізуге қажетті ғимараттар мен құрылыстар алып жатқан жерлерді және т. б. қамтиды.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер – жердің ерекше категориясы, яғни Қазақстан Республикасы жер қорының негізгі мақсатына арналған және пайдаланылатын бөлігі.

Жер құқығы- бұл жерді табиғи объект ретінде және жылжымайтын мүлік объектісі ретінде пайдалану мен қорғауға қатысты қатынастарды реттейтін құқықтық нормалардың жиынтығы болып табылады. Жер құқығы ғылым ретінде- жер құқығы туралы құқықтың саласы, оның мәні, әдісі, жер қатынастарын құқықтық реттеу принциптері, даму тарихы, оның негізгі институттары, оның және шет елдердің байланысты салаларының салыстырмалы-құқықтық талдауы туралы ғылыми білім жүйесі. Жер құқығы құқық саласы ретінде оның барлық институттары үшін маңызды құқық нормаларын қамтиды.

Жерге меншік құқығы және өзге де құқықтар, жерді пайдалану мен қорғауды мемлекеттік реттеу, жерді пайдалану мен қорғаудың экономикалық-құқықтық тетігі, жер заңнамасын бұзғаны үшін заңды жауапкершілік барлығы толыққанды қарастырылған.

Жер кодексінде оның жеке институттары мен жер санаттарына арналған нормалар бар. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерді, елді мекендерді; өнеркәсіп, көлік, байланыс, радиохабар тарату, теледидар, информатика, ғарыштық қамтамасыз ету, қорғаныс; ерекше қорғалатын аумақтар; орман қоры; су қоры; қор жерлерін пайдалану мен қорғаудың құқықтық режимі.

Жер құқық саласы ретінде жүйелі тірек болып табылады. Жалпы норманы реттеуге бағытталған нормалар жиынтығы- мемлекеттік қарым-қатынастар мәселесі бойынша жерді ұтымды пайдалану ұлттық байлық ретінде жерді үнемдеу. Сонымен, жер құқығы саласының мәні-жер туралы әлеуметтік қатынастардың ерекше шеңбері . Жер қатынастары-бұл мемлекеттік органдар , жергілікті өзін-өзі басқару органдары, кәсіпорындар , жерді, жер учаскелерін пайдалану және бөлу , сондай-ақ Жер қатынастарын реттеу жерді табиғи ресурс, жылжымайтын мүлік объектісі және өндірістің негізгі құралы ретінде пайдалануды басқаруды үйлестіруге, жерге және басқа да табиғи ресурстарға меншік нысандарының алуан түрлілігіне; ҚР субъектілері мен жергілікті өзін-өзі басқару органдарының өз аумақтарындағы жер қатынастарын реттеудегі кең өкілеттіктеріне, жер қатынастарына қатысушылардың жерге өз құқықтарын

қорғаудағы теңдігін тануға, жер қатынастарына жол бермеуге негізделеді заңға қайшы келетін мемлекеттің азаматтар мен заңды тұлғалардың иелігіне араласуы, пайдалану және оған билік ету; меншік нысанына және жерге өзге де құқықтарына қарамастан, жерді мемлекеттік басқару қағидаттарына негізделеді.

Жер категориялары құқықтық режимнің жалпы объектісі болып табылады. Жерді мақсатты пайдалану туралы айтатын болсақ, "нақты мақсат" сияқты ұғымды атап өту керек. Бұл жерді пайдаланудың басқа түрлерін болдырмайтын жерді пайдалану түрі деп түсініледі.

Бұл жерлерде ғимараттар мен құрылыстарды салуға болмайды, өйткені егістік жерлері тек ауыл шаруашылық дақылдарын егуге және тамыр дақылдары мен көкөністерді өсіруге арналған. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлер алаңы бойынша елдің жер қорының екінші санаты болып табылады.

Олар ҚР барлық аумағының басым бөлігін алып жатыр ауыл шаруашылығы өнімдерін өндірудің негізгі құралы бола отырып, халық шаруашылығында ерекше маңызы бар.

Сондықтанда ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлерге құқықтық реттеудің ерекше режимі белгіленген. Осы санаттағы жерлердің функционалдық мақсаты және табиғи жай-күйіне қарай екі топқа бөледі: ауыл шаруашылығы алқаптары (жайылымдар, шабындықтар, егістік, көпжылдық екпелер) және ауыл шаруашылығына жатпайтын алқаптар (орман екпелері, орман көмкерген, су басқан аумақтар, жолдар, құрылыстар, құрылыстар және т.б.).

Ауыл шаруашылығы алқаптары осы санаттағы жерлердің неғұрлым құнды бөлігін құрайды және ерекше қорғалуға жатады. Екінші топтың жерлері ауыл шаруашылық жерлері үшін өндірістік маңызы бар. Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің құқықтық режимінің екі ерекшелігі бар: жердің топырақ құнарлылығын қамтамасыз ету, яғни ауыл шаруашылығы алқаптарының сапасын қорғау және осы жерлердің санының сақталуын қамтамасыз ету, ауыл шаруашылығы жерлерінің алқаптарының азаюының алдын алу.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер учаскелерін ауыл шаруашылығын жүргізуге байланысты емес мақсаттарда пайдалануға заңмен жол берілмейді. Жер құнарлылығын қамтамасыз ету жөніндегі шаралар жүйесінің маңызды элементі ауыл шаруашылығы мақсатындағы жерлердің құнарлылығын молайтуды және оларды ұтымды пайдалануды мемлекеттік бақылау болып табылады. Оны меншік иелерінің сақталуын қамтамасыз ету үшін арнайы уәкілетті атқарушы органдар жүзеге асырады.

Ауыл шаруашылығы мақсатындағы жер алқаптарының қысқаруына жол бермеу үшін жер заңнамасы ауыл шаруашылығы өндірісінің шығындарын өтеу туралы мақсатты көздейді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Стамкулов А.С. Қазақстан Республикасының Жер құқығы., Алматы: заң әдебиеті баспасы. – 2005 жыл.
2. «Ауылшаруашылығында пайдаланатын жерлерді бір түрден екінші түрге ауыстыру тәртібі» Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен 1996 ж. 14.10 бекітілген. ҚР.Президенті мен Үкіметінің актілер жинағы. 1996ж. № 42; 398 бап.

Ғылыми жетекші – з.ғ.к, доцент Мухтарова С.М.

ЦИФРЛЫҚ ОРТАДАҒЫ ҚҰҚЫҚТЫҚ ТЕНДІК

Даулеткелдиева М.Б.

Қ. Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, 1-курс магистранты

21 ғасыр тез өсіп келе жатқан цифрландырумен сипатталады. Цифрлық технологиялар жаңа дағдыларды игеруге, әлеуметтік өзара іс-қимылды жеңілдетуге, тәуелсіз және дербес өмір сүруге жәрдемдесуге, қартайып келе жатқан халыққа медициналық және әлеуметтік қызметтерді басқару мен ұсынуды жақсартуға көмектесе алады. Алайда, бұдан бәрі бірдей пайда көре бермейді. Covid-19 пандемиясы популяциялар арасында цифрлық технологияларға тең емес қол жетімділікті атап өтті.

Қазіргі таңда егде жастағы адамдардың цифрлық ортадан шығарылу ықтималдығы жоғары болып табылады және олар қазіргі таңда жиі онлайн ұсынылатын тауарлар мен қызметтерге қол жетімділікте кедергілерге тап болуы мүмкін. Цифрлық оқшаулау әлеуметтік және экономикалық өмірге қатысуды қоса алғанда, белсенді және сау қартаю мүмкіндіктерін азайтады.

Соңғы екі онжылдықта интернетті пайдалану көлемі артты. 1990 жылдардың аяғында интернет желісін қолданушылар саны аз болса, 2021 жылғы шілдеде әлем бойынша олардың саны 4,8 миллиард адамға жетті, бұл өткен жылғы көрсеткішпен салыстырғанда 257 миллионға (5,3%) көп. Интернеттің ену деңгейі қазір 60,9% құрайды. [2]

Әдебиетте американдық жазушы Марк Пренски енгізген «digital native» (цифрлық аборигендер) және «digital immigrant» (цифрлық иммигранттар) терминдеріне анықтама беріледі. Оған сәйкес, 1980 жылдан бастап дүниеге келген, цифрлық дәуірде өсіп, білім алғандар – цифрлық аборигендер, ересек өмірінде цифрлық трансформацияға ұшырағандар – цифрлық иммигранттар болып есептеледі. [1]

Statista.com нарықтық және тұтынушылық мәліметтерге мамандандырылған неміс компаниясы болып табылады. Компанияның 2019 жылғы мәліметтеріне сәйкес интернет желісін қолданушыларды жас топтары бойынша салыстыратын болсақ, үлкен жас топтарының (65+) цифрлық технологияларға аз қосылғаны таңқаларлық емес. (1 Диаграмманы қараңыз)